

Farmaceutická péče

(Pharmaceutical care)

هي أن يتقن الصيدلي عمله

PharmDr. Karel Vašut, Ph.D.

Lékárenská péče

- jedná se o zdravotnickou péči poskytovanou především při prevenci, terapii a doléčování nemocí a úrazů, vrozených i získaných vad, mírnění jejich průběhu a vlivu na funkční, somatické i psychické vlastnosti organismu člověka a zvířete.

-definována zákonem

Lékárenskou péčí se rozumí zejména obstarávání, příprava, kontrola, uchovávání a výdej potřebných léčivých přípravků a zdravotnických prostředků při současně poskytované odborné informaci nemocnému, pokud mu nebyly poskytnuty přímo při výkonu léčebně preventivní péče.

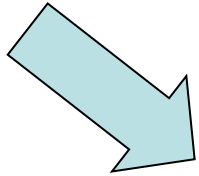
Léčivé přípravky nemocnému vydá na lékařský předpis lékárna nebo zařízení k tomu určené.

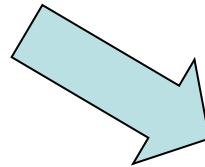
Farmaceutická péče ?

„Chemik“

Lékárník

Farmaceut

Farmaceutická péče (FP)

První definice publikována v roce 1975 v USA:

FP je péče, kterou daný pacient vyžaduje a dostává se mu a která zaručí bezpečné a racionální užití léku

Nejznámější definice v roce 1990 Prof. **Hepler** a Prof. **Strandová**:

FP je zodpovědné poskytování farmakoterapie za účelem dosažení konečných výsledků, které zlepšují kvalitu života pacienta.

Farmaceutická péče

Definice dle PCNE (Pharmaceutical Care Network Europe:

Identifikace, řešení a předcházení problémů souvisejících s užíváním léků u individuálního pacienta prostřednictvím monitorování, vyhodnocování, dokumentování procesu a výsledků a implementace ve spolupráci s dalšími zdravotnickými pacienty.

Další definice

Jedná se o péči, kterou poskytuje farmaceut pacientovi, aby bylo dosaženo optimální farmakoterapie, tzn. kvalitní, bezpečné, účinné, chronologicky sledované a monitorované.

Lékárna - farmakoterapeutické poradenské centrum

- představuje ve vývoji lékárenství novou generaci, protože přichází s novou profesní filozofií, založenou na snaze o optimalizaci lékové terapie, kdy práce s lékem nekončí pouhou manipulací s ním, ale přerůstá do osobních vztahů mezi lékárníkem a pacientem.
- z farmaceuta (distributora léčiv) by se měl stát navíc distributor informací o léčivech, poradce v lékových záležitostech, znalec účinků léčiv i doplňků stravy, ale navíc i praktický psycholog.

Proč farmaceutická péče?

- Studie ukazují, že téměř 20 % všech hospitalizací seniorů je důsledkem nesprávného užívání léků
- Lékaři nemají dostatek času věnovat se pacientům při poradenství týkajícího se doplňků stravy či užívání všech léčiv
- Ekonomická úspora pro pacienta i pro systém zdravotního pojištění
- Pacienti vyžadují stále více informací – z lékárny se stává informační centrum nejen pro léky, ale i poradenství např. v oblasti životního stylu!

Proč farmaceutická péče?

- Pacienti hledají v lékárnách informace týkající se odvykání kouření
- Poradenství se snižováním nadváhy
- Časté dotazy kojících žen a maminek
- Poradenství při samoléčbě běžných onemocnění
- Selfmonitoring tlaku krve, hladiny cholesterolu, glykémie apod.
- Health Coaching

Zásady farmaceutická péče

- Prospěch pacienta je na prvním místě, péče zaměřená na pacienta a jeho potřeby
- Hlavní činností lékárníka je zabezpečit pacienty léčivými přípravky ověřené kvality, poskytnout jim potřebné informace a monitorovat jejich terapii
- Farmaceut by měl přispět k tomu, aby se léčiva předepisovala racionálně, i s ohledem na ekonomické hledisko, a také užívala vhodným způsobem
- Evidence based medicine
- Etika?

Farmaceutická péče

- primární: péče je poskytována nehospitalizovaným pacientům, v lékárně, hlavním cílem je zajistit správné užívání správného léku
- sekundární: péče je poskytována hospitalizovaným pacientům, zde se uplatní klinický farmaceut, je nutná dobrá komunikace mezi lékařem a farmaceutem
- terciální: klinický farmaceut spolu s lékařem pečují o pacienty v kritickém stavu, většinou hospitalizované na JIP, provádí se monitorování farmakokinetických parametrů a laboratorních hodnot

Evropská síť farmaceutické péče (Pharmaceutical Care Network Europe - PCNE)

- Vznikla v roce 1994
- Členy je 18 států včetně ČR
- Prioritou je rozvoj farmaceutické péče se zaměřením na konkrétní projekty, které probíhají ve zúčastněných zemích jako jsou např. terapie astmatických pacientů, terapie seniorů, diabetických pacientů a problematika samoléčení.

Farmaceutická péče - výuka

- Od roku 2004 povinný a profilový předmět na Farmaceutické fakultě v Brně, od roku 2006 i v Hradci Králové
- Výuka probíhá ve dvou semestrech
- Kombinace teoretické výuky a praktických seminářů
- Výuka probíhá i ve Fakultní lékárně

Farmaceutická péče - výuka

Interdisciplinární předmět shrnující a prakticky aplikující znalosti z těchto oborů :

- Psychologie a komunikace s pacientem
- Farmakologie
- Farmakognosie
- Farmaceutická technologie (způsoby užívání jednotlivých lékových forem)
- Klinická farmakologie a farmacie

Jak správně provádět FP?

1. Rozhovor – konzultace (co užívá, diagnóza, NÚ, návyky, compliance...)
2. Vyhodnocení (DRP, interakce s potravou...)
3. Návrh doporučení, edukace pacienta, vytvoření strategie, „plánu léčby“...
4. Kontrola (zda dodržuje doporučení, kontrola laboratorních hodnot, tlaku krve...)

Změna myšlení při FP !!!

- Ne jen vydávat léky, ale „pečovat o pacienta“
- Nevidět před sebou jen dva recepty nebo diabetes II.typu, ale jednoho pacienta
- Přizpůsobit své myšlení a vyjadřování pacientovi (zjednodušit, napsat...)
- Nebýt pasivní, ale aktivně se ptát
- Nebát se přijmout zodpovědnost za svá rozhodnutí

Co je to dispenzační minimum?

- poskytování informací souvisejících s farmakoterapií, které mají zajistit úspěšnou a bezpečnou léčbu konkrétního pacienta
- dispenzační minimum by nemělo být zaměřeno jen na určitý lék, ale mělo by zohlednit pacienta jako jednotlivce, tedy přizpůsobit se konkrétní situaci
- podaná informace by měla být vždy správná, jasná, srozumitelná a jednoznačná

Dispenzační minimum by mělo zahrnovat

1. správné pojmenování léčivého přípravku
2. objasnění účinku léku a nežádoucích účinků, které by se mohly během terapie objevit a případně i rada, jak jim předejít
3. poučení pacienta jak léky užívat, aby si sám neměnil dávku ani dávkování, rizika plynoucí z vynechání...
4. sdělení o předpokládané délce terapie
5. upozornění o správném uchovávání léčiv, době jak dlouho lze přípravek používat
6. poskytnutí písemných informací, pokud to pacient vyžaduje

Lékové problémy

- Hlavním smyslem farmaceutické péče je prevence, identifikace a řešení problémů souvisejících s léky, označované někdy jako drug related problems (DRP)
- Důsledkem lékových chyb je neefektivní terapie, riziko pro pacienty a také velké finanční ztráty
- Je patrná vzrůstající tendence vzniku lékových problémů

Typy lékových problémů

- neléčená indikace
- zbytečná terapie - nepotvrzená indikace, závislost pacienta, léčba nežádoucích účinků, kterým lze předcházet
- nevhodná dávka – nízká dávka, předávkování
- lékové duplikace
- lékové interakce
- selhání terapie
- nežádoucí účinky, alergické reakce
- non-compliance (špatná spolupráce pacienta)
- chyba na receptu

Základní postup

Každá léčba a každý nasazený lék musí být:

1. Indikovaná

2. Účinná

3. Vhodná

Typy lékových problémů

Předpokladem pro odhalení a řešení lékových problémů je fungující mezioborová spolupráce nejen mezi jednotlivými lékaři, např. odbornými a obvodními lékaři, ale také mezi lékaři a farmaceuty.

Mnoha lékovým problémům lze předejít, pokud jsou odhaleny včas. Velký přínos v této oblasti může mít vedení lékových záznamů pacienta, tedy kontinuální databáze medikace.

Dokumentace

- Z definice FP vyplývá, že pro její úspěšnou aplikaci je nutná dokumentace.
- Lze u nás v praxi provádět?
- Lze evidenci vydaných léků v lék. software považovat za dostatečnou?
- Klientské lékové karty?

Lékové záznamy

- Ideální pro poskytování poradenství
- Nezbytné pro lékaře
- Lékárny ???
- Umožní poskytnutí lepší péče a více informací pro konkrétního pacienta
- Sníží výdaje pacienta i ze zdravotního pojištění
- Omezí souběh užívání stejných léčiv
- Snadná kontrola, zda pacient daný lék užívá

Lékové záznamy umožňují

- vést databázi léčiv i doplňků stravy užívaných pacientem
- monitorovat compliance
- odhalit nežádoucí účinky léčiv
- odhalit interakce a kontraindikace léčivých přípravků
- potvrdit nečitelné údaje
- ověřit si správnost medikace při opakované terapii

Lékový záznam pacienta

Jméno : Jan Novák
RČ: 342565 \ 1234

Anamnéza: hypertenze
časté bolesti zad

Datum	Název přípravku	Účinná látka	Byl vydán na recept?	Velikost balení	Dávkování
10.5.2006	Agen 5mg	amlodipin	A	30 tbl.	1 - 0 - 0
10.5.2006	Digoxin 125 mg	digoxin	A	30 tbl.	1 - 0 - 0
10.5.2006	Koenzym Q10 30 mg	koenzym Q10	N	30 tbl.	0 - 0 - 1
17.5.2006	Silnox 10mg	zolpidem	A	20 tbl.	0 - 0 - 1

Postup při poradenství

1. Pro koho je přípravek určen?

- Pro kojence
- Pro malé děti
- Pro těhotnou ženu
- Pro kojící ženu
- Pro staršího člověka (nad 60 let)

Postup při poradenství

2. Otázky k diagnóze, zjištění symptomů

- Jaké má pacient obtíže
- Od kdy se tyto potíže vyskytují
- Kdy se vyskytují nečastěji (ráno/večer; jaro/podzim)
- Jakou léčbu doposud používal
- Jaká léčiva užíval a s jakým úspěchem

Postup při poradenství

3. Výběr léčivé látky

- Výběr dle farmakologicko-toxikolog. kritéria
- Zohlednění nežádoucích účinků, kontraindikací
- Zohlednění specifických faktorů pacienta (věk, doprovodná medikace, přidružená onemocnění)
- Pozor na možné interakce !

Postup při poradenství

4. Výběr vhodného HVLP

- Aplikační forma
- Dávkování
- Počet a množství účinných látek v přípravku
- Velikost balení

Postup při poradenství

Dispenzační minimum

- Mechanismus účinku léčiva
- Přesné dávkování
- Přesná doba užívání (ráno/večer; před/po jídle...)
- Časté a relevantní nežádoucí účinky
- Důležité upozornění (interakce, opalování...)
- Stanovení hranice samoléčení !!!

Postup při poradenství

Dispenzační minimum

- Mechanismus účinku léčiva
- Přesné dávkování
- Přesná doba užívání (ráno/večer; před/po jídle...)
- Časté a relevantní nežádoucí účinky
- Důležité upozornění (interakce, opalování...)
- Stanovení hranice samoléčení !!!

Postup při poradenství

- Upozornění na správnou aplikaci specifických lékových forem
- Edukace týkající se správného uchovávání
- Poradenství při řešení neobvyklých situací (pacient zapomene užít dávku, užije mnohonásobně vysokou dávku)
- Edukace o vhodných režimových opatřeních souvisejících s léčbou

Děkuji Vám za pozornost

